

Harry Webers
voorzitter SER Overijssel

GRENZEN AAN DE GROEI EN BREDE WELVAART

Vijftig jaar geleden kwam de wereld in rep en roer door het rapport 'De grenzen aan de groei' van de Club van Rome. In de inleiding van de alarmerende Aula-pocket uit 1972 staat een wake-up call uit 1857 (!) van John Stuart Mill: "Als de aarde dat grote deel van haar aantrekkelijkheid, dat zij dankt aan zaken die haar, door de toename van de rijkdom en van de bevolking, onttrokken zouden worden, moet verliezen - alleen met het doel haar in staat te stellen een grotere maar niet een betere of meer gelukkige bevolking in stand te houden - dan hoop ik in het belang van de nakomelingen ernstig, dat zij ermee tevreden zullen zijn in aantal gelijk te blijven, lang voordat de noodzaak hen daartoe dwingt". In diezelfde tijd begonnen economen en politici na te denken over de volkswelvaart in ons land. L'histoire se répète !

De onheilspellende modellen in 'De grenzen aan de groei' waarschuwden de mensheid voor de exponentiële groei van de wereldbevolking en wereldeconomie, en de grote gevolgen voor de voedselproductie, milieu en beschikbare grondstoffen. Er werd voorspeld wanneer de voorraden van essentiële grondstoffen uitgeput zouden zijn, maar de voorspelde catastrofes bleven gelukkig uit. Grondstoffen zoals goud, koper, olie en gas, die volgens de Club van Rome zeer snel zouden opraken, blijken - weliswaar tegen veelal hoge winkosten - nog steeds ruim voorradig. Bovendien is onze wereld in vijftig jaar behoorlijk veranderd: de bevolkingsgroei halveerde grofweg, er kwam milieuwet- en regelgeving, we ontwikkelden technologie voor de zuivering van water, bodem en lucht, en technologische vernieuwing, efficiencyverbetering en recycling namen een hoge vlucht.

Vorig en dit jaar was de wereld ook in rep en roer. De coronapandemie confronteerde ons met de kwetsbaarheid van het leven en de kwetsbare onderdelen van de economie: arbeidsmarkt, energietransitie en internationale handelsketens. Op de arbeidsmarkt ontstonden grote tekorten in sectoren zoals de gezondheidszorg, horeca, logistiek, bouw en installaties. Het tekort aan technisch personeel brengt de energietransitie en het nakomen van de klimaatafspraken van Parijs in gevaar. De grote tekorten op de gasmarkt en de stijgende gasprijen dwongen staal- en aluminiumfabrieken om hun producties stil te leggen. En de tekorten aan grondstoffen voor medicijnen, aardmetalen en chips verstoorde de internationale handel en dwongen autofabrieken hun producties te verlagen of zelfs stil te leggen.

Ook in de komende decennia zal er sprake zijn van een economie van schaarste, waardoor de wereld regelmatig in rep en roer zal zijn. In 2015 lanceerde de Verenigde Naties de Sustainable Development Goals. In het verlengde daarvan is er de roep om 'brede welvaart', die onder andere betrekking heeft op materiële welvaart, gezondheid en welzijn, wonen en arbeid, samenleving en milieu in het 'hier en nu'. Maar het gaat ook om menselijk, natuurlijk, economisch en sociaal kapitaal 'later'. En tenslotte gaat het om de duurzame ontwikkeling 'elders': milieu en grondstoffen, internationale handel en ontwikkelingssamenwerking. Werken aan brede welvaart in een economie van schaarste is beslist geen sinecure.

Laten we hopen dat de huidige kabinetsformatie snel wordt afgerond, en dat er een breed gedragen Regeerakkoord komt om de problemen 'hier en nu' adequaat aan te pakken. Denk daarbij aan het gastekort en -prijs, arbeidsmarkt, woningmarkt, stikstofcrisis, milieu en klimaat, en onze gezondheidszorg. Maar ook aan de problemen van 'later' zoals het pensioenstelsel en sociale innovatie. En aan de problemen 'elders' zoals de lage vaccinatiegraad tegen corona, de crisis van de rechtstaat, de immigratie en de internationale samenwerking met landen als de Verenigde Staten, Rusland en China. Met politieke wil, ambitie én lef kunnen we samen bewijzen dat we veel meer zijn dan het land van 'Käse, Koks und Killer', zoals Der Spiegel medio oktober brutaal kopte. Dan gloort er ruim anderhalve eeuw na de wake-up call van John Stuart Mill en de discussies over volkswelvaart, en een halve eeuw na 'De grenzen aan de groei' licht in de tunnel van Brede Welvaart in Nederland!